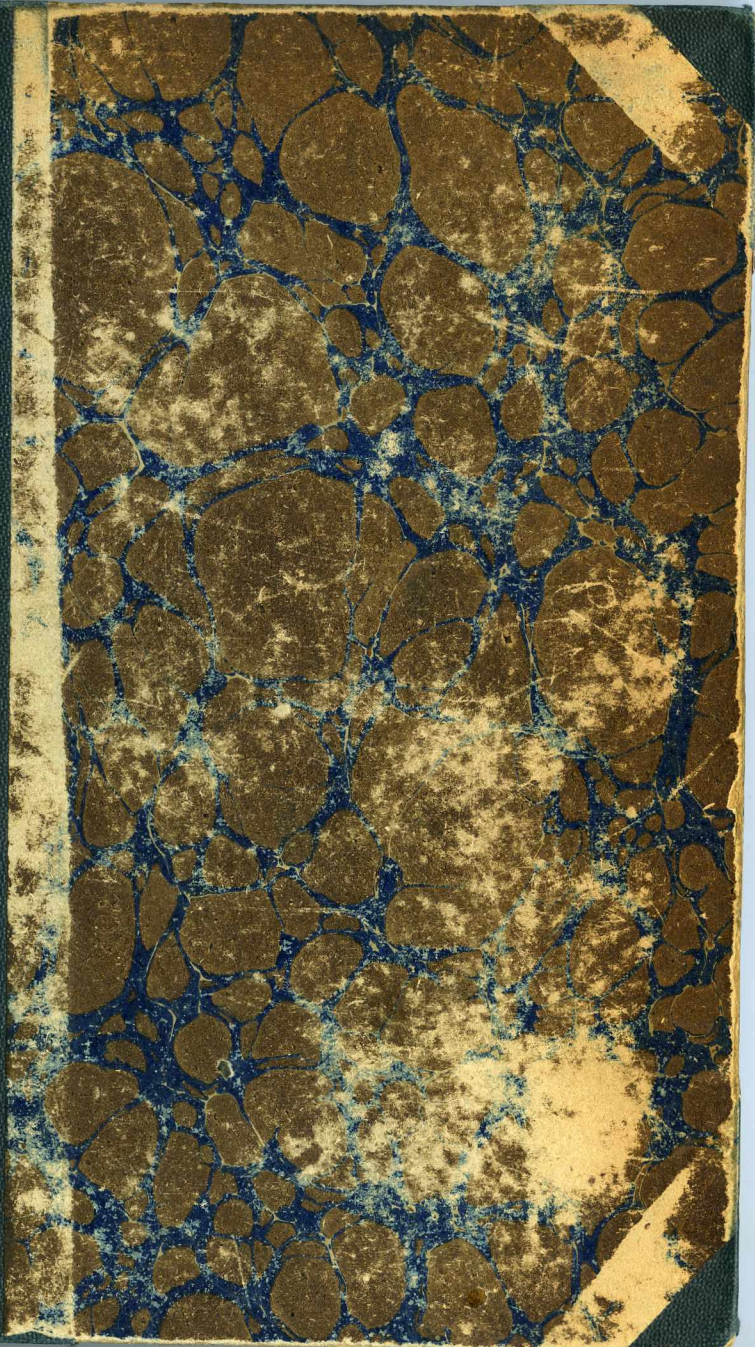

Politikai
röpiratok.

165.

165
1490
Melléklet: az „Igazmondó”hoz. 6. sz. 1869.

Mit akar az ellenzék.

FORRADALMAT-E

vagy

REFORMOT?

JÓKAI MÓR BESZÉDE

a pestvárosi választók

febr. 2-ki összejövetelén.

Dr BALLAGI MÓR.

3.

PEST,

NYOMATOTT AZ „ATHENAEUM” NYOMDÁJÁBAN.

1869.

Mitteltel: an Lammhorns-Box

Mit Akten an ellensck

FORRADALMAT-E

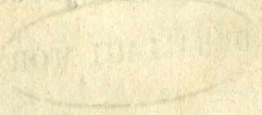
1802

REFORMATS

JÖRVIK HÖR BOKHUS

a bestyrrosi vslasstök

1802. 2. 11. isvefjörðum

1802

NYONALOTT AS "ATHVAYRDM" NYONALOTT

1802

Tisztelt polgártársaim!

Az országgyűlés végeztével számot adtam a választó közönségnek az ellenzék lefolyt működéséről, mely működésben magam is részt vettem; e beszámolás a közönség kezében van már.

Ebből megtudhatták önök, valjon a létrejött kiegyezést előmozdította-e az országos ellenzék? a hogy én bizonyítom; vagy hátráltatta és ellenezte e? a hogy a kormánypárt állítja?

Most az új országgyűlés küszöbén újlag kötelességem megjelenni a közönség előtt hogy megfeleljek azon kérdésre, mit akar a jövőben az országos ellenzék s mint annak egyik tagja: én is? Meg akarja-e szilárdítani a nemzet és trón közötti kiegyezést? a hogy bizonyítom én; vagy le akarja e kiegyezést rombolni? a hogy a kormánypárt állítja.

Mert nyíltan hirdetik felőlünk, élő szóval és nyomtatásban, hogy mi a kiegye-

zést megsemmisíteni, s a nemzetet a forradalomba vezetni törekszünk.

Ha csak saját személyemet kellene e vád ellen védelmezni, elég volna multamra és jelenemre hivatkoznom. Nekem is megvan mind azon félteni valóm, a mit ellenfeleim féltenek a forradalomtól; vagyonom, üzletem, családom. A fejem is bir rá m néz ve annyi becsesl, mint a miniszter és bankár urak fejei s a j á t m a g u k r a n é z v e ; s a mi mind ezek fölött áll, a h a z a é l e t e : nekem is oly drága kincs, mint akárki nek, a mit kockára tenni magam sem fogok, másnak sem engedek.

De itt az összes ellenzék van vádolva ez arczához vágott szóval „forradalmi irányzat;“ én tehát fölveszem a keztyűt és elfogadom az ellenzéki nézetekért a harcot.

Azt mind elismerik ellenfeleink, hogy az ellenzék szükséges; de azt mondják: legyen az ellenzék a reformok terén, és ne a közjogi alap ellen.

Igen is, a reformok terén állunk és ott fogunk küzdeni, mint tettük más fél év óta.

Kezdjük a leglényegesebben: az ország véderején.

Meg lehetünk-e elégedve országunk védelmi képességével?

Válaszul csak arra utalok, hogy még eddig minden háboruban országokat veszítettünk és hadiköltséget fizettünk győztes ellenfélnek. A kormányrendszer okozta ezt, mely a haderőt a polgárok elnyomására használta, úgy hogy mikor a polgárnak fegyvert kelle fogni, nem érezte magát sem polgárnak, sem katonának, s az ellenségtől várta felszabadulását.

Mondtuk-e mi azt valaha, hogy Magyarország seregei az uralkodó harczaiban ne vegyenek részt? — Soha sem. — De kívántuk, hogy béke idején a katona, mint honpolgár, hazájában szolgáljon.

Kivántuk-e valaha az állandó hadseregnek törpe létszámra leszállítását? — Ellenkezőleg. — Mi sürgettük, hogy hazánk védelmi ereje a szomszéd országok hadképességével egyenlő fokra emeltessék; hanem történjék ez saját kormányunk rendelkezése mellett.

Sokalltuk-e, megtagadtuk-e a hadsereg fentartásához szükséges összeget? Soha sem. De kívántuk, hogy ez összeg kezeltesse az országgyűlésnek felelős kormány által, s igazán a hadsereg szükségére fordíttassék: hogy a hazai hadcsapatok

felszerelése a hazai ipar emelkedésére szolgálhasson; nem miként most, midőn még a honvédek fegyverzete és ruházata is külföldről hozatik be.

Az ezredek tömve vannak idegen tisztekkel, sok ezernyi főtiszt még nem is osztrák születésű; követeltük-e mi, hogy ezek a magyar ezredektől eltávolíttassanak? Ellenkezőleg: kimondtuk, hogy tehetségeiket mi is méltányolni óhajtjuk; de megkivántuk igen is, hogy mind azok, kikre hazánk lét és nem lét kérdése bízva van, a haza alkotmányára felelküdjenek, s azoknak kinevezése és előléptetése a magyar kormány befolyásával történjék meg; és hogy saját magyar honfiainknak pálya nyitassék, melyen tehetségeiket a haza védelmében érvényesíthessék.

Forradalmi törekvések voltak-e ezek? Nem! ezek reformokérti küzdelmek voltak.

És mégis mindezek vagy nem voltak keresztülvihetők, vagy létrejöttek a papi ron, s most sincsenek végrehajtva.

Hogy áll az ország pénzügye? Nem Ausztria pénzügyéről szólok, arról beszélnek a külföldi pénzpiaczokon elég szépet; csak Magyarország pénzügyeiről. Van pénzjegyük elég; de azoknak leg-

nagyobb részeért, mely köztünk forog, az egyetlen pénzüintézet, a Nemzeti Bank, nem felelős. Minden finanziaális jóllétünk csak imaginarius, minő volt e század második tizedében. Egy pénzkrisis koldussá tesz minden üzletet és ipart, mint tett 1816-ban annyi százezer családot.

Hajtottuk-e mi az országot e pénzkrisis felé? Ellenkezőleg. Mi sürgettük, hogy nyuljunk módszerekhez, melyek az ország finanziait az összeroskadástól megóvják. Megtagadtuk-e az államadósságokban a részvétet? Épen nem. De követeltük, hogy mind két félnek szabad kéz adassék a terhek lerovására. Szónokoltunk-e az adófizetés ellen? Soha sem. De kívántuk igen is az adórendszer megjavítását, mely most a legszegényebb osztályokat nyomja legterhebben.

Kerestünk-e olcsó népszerűséget akkor, midőn az indirekt adókról azok között a legnépszerűtlenebb dohány monopoliümről volt szó? Nem tettük. A mit ajánlottunk, az egy aequivalenst nyújtó más rendszer volt, mely az államnak ugyanazon tiszta hasznot a népboszantása és elerkölcstelenítése nélkül megadandja. Egyike a helybeli legjobb

nevü nagykereskedő házaknak iveket irt a módszerről lapunkban a „Hon“-ban, és bizony loyális és praktikus indítványokkal lépett fel.

Forradalmi törekvések ezek? Nem. Ezek reformkérdések.

És volt-e közülök csak egy is kivihető? Feleljen rá a ki meg van a helyzettel elégedve.

Talán hát a közizgatási téren igyekeztünk forradalmi mozgalmakat, előidézni? Talán biztattuk a megyéket és királyi városokat, hogy a kormány rendeleteinek álljanak ellen? hogy a törvényeket ne hajtsák végre? Ellenkezőleg tettünk. Mi kívántuk, hogy a municipalis rendszer legyen valahára eligazítva. Mi sürgettük a kormányt, hogy ne akkor midőn egy egy politikai nyilatkozat elnémitása forog fenn, hanem akkor, midőn veszélyes izgatás, midőn a közbiztonság megsemmisítése kiált hozzá; éljen hatalmával és alkalmazza erősebb rendszabályait.

Forradalmi törekvés volt-e ez? Nem! Ez reformkérdés volt.

És értünk-e benne célát? Nem. A meggyerendezés ügyét még szönyegre sem birtuk hozni, s hazánk nagy részében a

közigazgatás helyén most is csak politizálás van és pártküzdelem.

Vagy talán a vallásos téren igyekeztünk a kedélyeket felizgatni? Talán az uralkodó vallás egyházi vagyónának megtámadására izgattunk? Soha és semmikor. Mi a vallásegyenlőséget követeltük minden hitfelekezet számára és azontul szabad vallást a szabad államban, a hol minden felekezet az államtól függetlenül rendelkezik saját belügyeivel, tehát vagyónával is.

Forradalmi irányzat volt-e ez? Nem. Ez reform kérdés volt. És sikerült-e azt keresztül vinnünk? Nem sikerült. A szent székek és egyházi bíróságok felől hozott törvény tanuskodik, hogy nem előre, de hátrafelé haladtunk.

Igaz, hogy a zsidóknak megadatott a polgári jog; de ebben csak az adott meg a zsidónak, a mi őt, mint a haza adófizető munkás tagját isten és emberek előtt megillette; de nem adatott meg neki, mint az ó-szövetség hívének, hogy a magyar nemzetnek családtagja lehessen. Egy olyan jog, mely nekik a világ minden mivelt országában rég meg

van adva; s melyben még Ausztria is megelőzött bennünket két esztendővel.

A mi törvényhozásunk előtt a zsidó még most is alatta áll az utolsó koldusnak, mert ha egy grófnak tetszik egy koldus leányát családjába fölvenni, az csak mesalliance, de a zsidó és keresztyn közötti családi szövetség még most is csak concubinatus. — Van-e ezzel mit dicsekedni a kormánypolitika magasztalóinak?

Vagy talán a nemzetiségi téren szította a baloldal a forradalmi szikrát? Ez sem igaz. Legszilárdabbul ellene voltunk minden olyan törekvésnek, mely hazánk területét feldarabolni indítatott meg; — de igen is ohajtottuk, hogy Magyarország legyen egyenlőn szerető anyja minden fiának, bármi nyelven nevezi is az magát hazafinak. Mert a tettekben, s nem a szavakban van a hazafiság; s vannak hazánkban nem magyarajku polgárok, kik versenyeznek velünk a honfi cserkoszoru elnyeréseért. Soha sem fogom elfeledni, hogy a legelső ezred, mely 1848-ban a reactio bástyáit szuronyszegezve megrohanta és arra a magyar trikolorot feltűzte, egy tótajku ezred volt, a vitéz Alexander sorgyalogoké, és azoknak test-

vérei legingathatlanabb népe voltak alkotmányunknak és hazánknek. S ha én e népnek azon ohaját, hogy saját nyelvét iskoláiban, köz- és magán életében kimivelhesse, jogosultnak, méltánylandónak ismertem el; bizony nem hazám felháborítására, de hazám megnyugtatóására nyújtottam segédkezet.

Vagy talán a társadalmi téren követtünk el oly ballépést, mely forradalomra vezet? Talán mi csináltunk mesterséges osztályokat, hogy a gyűlölködést újra felébreszszük? Nem, uraim. A mi jelszavunk: „szabadság, egyenlőség testvériség.“ Elöttünk minden osztály embere egyformán hazafi, honpolgár. A kormánypárt az, mely ismét nemes embereket teremt! Mire vezessen az?

1848-ban, midőn az egyenlőség elvét kikiáltottuk, elhagytam nevem végéről a nemesi ypsilont, eltettem becses régiségeim közé a nemesi diplomát. Addig a napig volt okom büszkének lenni rájuk, mert ez ypsilon, és ez armalis azt jelenté, hogy én ez országban „szabadember“ vagyok; de azon a napon tul, a melyen e honnak minden polgára szabadember lett: a nemesi diploma felmutatása

egyenes insultatiója a többi szabad polgároknak.

Ézt még mint jutalmat osztogatják.

És ha egy-egy polgár, az ipar terén tett közhasznú szolgálatai által a többiek közül kitűnik, annak osztanak rendszeres teket, hogy polgártársait megbántásák benne.

Valóban a humorral határos körülmény, midőn például egy derék, köztiszteletben álló izraelita honpolgár kap jutalmul egy keresztet, melynek viselőjét azon fogadalom köti, hogy „én, e rendviselője karddal és lándzsával, tüzellel és máglyával fogok a hitetlenek, pogányok, zsidók és eretnekek kiirtásában működni!”

Hiszen igaz, hogy azért a rendjel viselője nem igen fog hozzá a zsidók és protestánsok kiirtásához, de biz arra a meg-tisztelő jelvény által kötelezve volna.

Sehol egy lépésünkre nem foghatja rá senki országunk belügyeiben a forradalmi irányzatot; ami befolyásunk pedig lehetett a külpolitikára, az mindig oda volt irányozva, hogy a béke főntartassék és valami háboruba bele ne keveredjünk.

A forradalomnak nem kell a béke, a forradalomnak háboru kell és

zavar, a forradalom készítői nem a trón elé járnak, a királynak tanácsolni, hanem a trón ellenségeihez, azoktól tanácsot kérni.

A ki Magyarországon forradalmat akar, annak biztatnia kellene Ausztriát, hogy itt minden rendben van, hogy nép és hadsereg lelkesülten vágyik diadalok után, hogy Magyarországon mindenki meg van elégedve.

Mi nem teszszük ezt, sőt kimondjuk, hogy minden ágazata közéletünknek, intézményeinknek reformokra vár, s a mig azok létre nem hozattak, addig Magyarország nem erős; addig minden hatalmi próbálkozás vége bizonyos elbukás.

Mi küzdeni fogunk e reformokért.

S ha a jövő országgyűlésen a kormány maga nem állítja előtérbe a másnemű küzdelmet, és ha a reformkérdések a jövő országgyűlésen, a mostani alapon szerencsésen keresztül vihetők, nem úgy mint az elmulton, a melyen minden reformkérdés azzal üttetett agyon, hogy az koczkáztatja a kibékülés folyamát és magát az alapot ingatja meg: ha ez az alap, mely tavaly egyszer sem engedte, a jövőben mindannyiszor előmozdítandja a reformokat; hát akkor én leszek a legelső, a ki a kor-

mánynak „éljen“-t kiáltok. Mert hiszen ki panaszkodnék akkor, mikor mindent megnyert?

De ha az fog bebizonyulni, hogy minden, de minden reformnak egyedüli megbénítója maga az a rendszer, a mely szerint kormányoztatunk; akkor azután ne vegyék rossz néven a jelen politika vezérférfiai, ha azt mondjuk nekik, hogy urak, vigyétek innen a perpetuo mobileteket, a minek az az egy hibája van, hogy nem tud megindulni; s adjatok helyet másoknak, a kik egyszerűbb gépezettel előre tudják vinni az állam hajóját.

Tudom én jól, hogy erre azt mondják a kormánypárton, hogy abból nem lesz semmi. Más magyar kormány, jobb kormány nem következhetik az övék után. — Hanem hiszen ezt mondta Bach Schmerlingről, Schmerling Belcrediről, és Belcredi Andrássyról. Az utána következő mindegyik lehetetlennek hirdette. És még is lehetőek lettek. Nem kell hozzá nagy hizelgés, hogy a jelen kormányról elismerjük, hogy végtelenül „jobb“ elődeinél. Mért ne következhetnék el a „legjobb“ is?

Azt mondják, ez nem csak a királytól függ, ebbe a lajtántuli tartományok népeinek is van beleszólásuk. Bizony mer-

ném szavazásra bocsítani eléjük a dolgot. Bárha nem is a mi hibánk, hogy beleszóljuk van a mi alkotmányunkba. Még Béctől sem tartok, hogy olyan nagyon perhorrescálná a szabad kezet a rendezett államgazdaságban. Hiszen ime megértük, hogy az a sokszor kigunyolt bécsi Reichsráth a legéletbevágóbb törvényen, a védelmi törvényen, tett olyan módosítást, mely Magyarország javára szolgált és liberalisabb volt a mienknél, s nekünk nagy arczipurulással kellett utánaigazítanunk a magunkét.

De elvégre föltéve azt az esetet, hogy az ellenzék többségre jutásával ő felsége nem látná magát arra indítatva, hogy az ellenzék programját fogadja el, még ebből nem következik, sem a provisorium, sem a forradalom.

A kik azt állítják, hogy ez esetben ismét a katonai provisorium következik be, a legkiméletlenebbül bántják meg az uralkodó tekintélyét, s a legroszabbal rágalmazzák a jelen alkotmányos állapotot; és általában olyan hallgatókra számítanak, a kik még hirlapot sem olvastak soha; mert a ki látta, hogy Olaszországban, Poroszországban minő állapotok voltak hasonló esetekben, midőn a trón a

többségre jutott ellenzék programját nem fogadta el, az tudni fogja, hogy igazi alkotmány mellett nem szokás ily esetekben a trónnak provisoriummal, a népnek pedig forradalommal felelni.

Az ellenzék a törvényeket megtartani igéri, és megtartatni kívánja mindenki által; oly törvényeket, miket megváltoztatni akar, addig, míg ezek helyett törvényes uton mások nem hozattak, tiszteletben fog tartani; és a király is tisztelni fogja minden törvényeinket. Nem csupán azért, mert király és nemzet egymásnak megesküdtek a törvények megtartására; hanem mivel a törvények megtartása az állam alapföltétele.

A kormánypárti urak oly könnyedén hajigálják ellenünk a forradalmár, a felségáruló czimeket, mintha az csak jónap kívánás volna.

Egy közkézen forgó röpiratban elmondja felőlem a deákpárti szerző, hogy én igen jó ember vagyok, hanem azért a polgártársaim szájából ki akarom venni a kenyeret; hogy igen jó hazafi vagyok, csakhogy épen el akarom árulni a hazámat az ellenségnek; hogy igen hű polgár vagyok, hanem hogy mégis forradalmat akarok csinálni a király ellen; hogy okos,

eszes ember vagyok, csakhogy épen eszeveszettül tűzbe-lángba akarom borítani a hazámat. Súlyosabb váddal nem lehet megtámadni valakinek eszét és szivét egyszerre, mintha egy magyar honfinak azt mondják, hogy hazáját forradalomba akarja vezetni; valóban könnyebben megbocsátható egy pártnak, ha itatással, pénzzel vásárolja meg szavazatait, mintha egy egész hazafias ellenpártot, annak kipróbált hűségü honfi tagjait denunciálja a trón és nemzet előtt, mint haza- és fölség-árulókat!

Én ovakodni fogok hasonló fegyverrel küzdeni ellenük, s mindenféle személyeskedést kihagyok a vitából.

Sőt magam teszek róla tanubizonyyságot, hogy ellenjelöltem derék, becsületes hazafi, a szabadelvűség régi előharczosa; még azt is elismerem, hogy jó miniszter; sőt nem kétkedem kimondani, hogy azon férfiak közé tartozik, kikkel nem pusztá megszokásból szoktuk e czímet kicserélni „barátom.“ — De hiszen nem jöttem én ide azért, hogy őt leverjem; hanem azért, mert nagyszámu elvbarátaim felszólítottak, hogy előttük meggyőződéseimet és elveimet adjam elő.

S tán e meggyőződéseimet csak akkor

kell elmondanom, ha egy ellenséggel, egy megvetett emberrel állok szemközt, s ha egy jó baráttal, egy tisztelt honfival találkozom, kinek elvei ellenkezők, az előtt elhallgassak ?

Ily esetben a hallgatás is árulás volna elvtársaim ellenében.

Önök uraim fölszólitottak : én nyilatkoztam.

Én reformokat ohajtok, melyek a hon első fiától, a királytól kezdve, a honnak legutolsó polgáráig, egész le hozzámig, mindenkinek üdvére szolgáljanak.

A mik e reformoknak útjában állanak, legyenek régi vagy új intézmények, azoknak elhárítását sürgetem, törvényes uton.

Lehet, hogy e küzdelemben mint képviselő nem vehetek részt, lehet, hogy végét meg nem érem ; de elveink diadalában hiszek és e hitben akarok élni és meghalni.

Az Isten tartsa meg e mi hazánkat mind a két küzdő fél számára !

